

Sygn. akt I UK 351/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania W. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego W. W. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 23 marca 2015 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 10 września 2013 r., którą organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej.

Ubezpieczony W. W. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2016 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 4 pkt 1-5 i 7 oraz art. 49 pkt 1 i 2 w związku z art. 3 ust. 7 ustawy z dnia 19 lutego 2008 r. o emeryturach pomostowych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł,

że skarga ta jest „uzasadniona”. Zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny w [...] wskutek błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego uznał bowiem, że funkcjonariusz celny, który pełnił służbę zarówno przed 2008 r., jak i po tej dacie, a nadto spełnił wymogi formalne dotyczące osiągnięcia wieku i legitymowania się odpowiednim stażem ubezpieczeniowym. Wykładnia powołanych w niniejszej skardze przepisów dokonana przez Sąd drugiej instancji oraz wcześniej orzekające sądy i organy nie da się jednak pogodzić z wymogami interpretacji norm prawnych. Nawet oparcie się na literalnym brzmieniu przepisów nie pozwala bowiem na uznanie, że ustawodawca wyłączył „spod przepisów” ustawy o emeryturach pomostowych funkcjonariuszy celnych, którzy pełnili służbę zarówno pod rządami przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz aktów wykonawczych, jak i po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, wykonują pracę w szczególnych warunkach w związku z obowiązkami, jakie pełnią. Uchwalenie ustawy o emeryturach pomostowych stanowiło element reformy systemu ubezpieczeń społecznych, której celem była m.in. stopniowa likwidacja odrębności zasad przechodzenia na emeryturę różnych grup zawodowych oraz ujednolicenie wieku emerytalnego wszystkich ubezpieczonych. Jeśli tak, to zasady obowiązujące dla wszystkich służb winny być jednakowe, a interpretacja uchwalonych przepisów zgodna także z zasadami konstytucyjnymi - w tym wypadku głównie z zasadą równości wobec prawa. W przeciwnym wypadku dochodzi do nieuzasadnionego różnicowania obywateli znajdujących się w jednakowej sytuacji prawnej. Jednocześnie nie można ograniczać się jedynie do wykładni literalnej kwestionowanych przepisów, w szczególności dlatego, że nie daje ona jednoznacznych wyników. Konieczne jest odwołanie się do celów, dla których przepisy zostały ustanowione oraz w przypadku art. 49 ustawy uwzględnić fakt, iż jest to przepis przejściowy, a więc służący dostosowaniu nowo uchwalonych zasad do sytuacji osób, które biorąc pod uwagę przepisy dotychczasowe mogły liczyć na uzyskanie świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku emerytalnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną

do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego

polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Sąd Apelacyjny w pełni respektował wykładnię przepisów powołanych w podstawie zaskarżenia, jednolicie przyjmowaną w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, którą Sąd Najwyższy w obecnym składzie w całości aprobuje.

Co przyznaje sam skarżący, ustawa o emeryturach pomostowych ma charakter przejściowy, ograniczając podmiotowo prawo do nabycia emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed dniem 1 stycznia 1999 r. (zob. art. 4 pkt 5 ustawy). Jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09 (OTK-A 2010 nr 3, poz. 21), emerytura pomostowa ma być „pomostem między dotychczasowym systemem z licznymi możliwościami przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym i nowym systemem, w którym tego typu rozwiązania będą wyjątkiem”. Ten cel ustawy realizują w najbardziej widoczny sposób jej przepisy określające przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej. Zgodnie z art. 4 ustawy: „prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w

szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy”.

Z powyższego unormowania jednoznacznie wynika, że jakkolwiek w świetle art. 4 pkt 2 i 5 w związku z art. 3 ust. 7 ustawy, do wymaganego przez nią stażu przypadającego przed dniem jej wejścia w życie, tj. przed 1 stycznia 2009 r., wlicza się okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu zarówno art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jak i art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to właściwego ograniczenia do zamierzonego przez ustawodawcę kręgu osób uprawnionych do emerytury pomostowej dokonuje konieczność spełnienia przesłanki z art. 4 pkt 6. Wymaganie to spełnia zasadniczą funkcję eliminacyjną, ograniczając ostatecznie prawo do emerytury pomostowej do kręgu osób wykonujących pracę kwalifikowaną jako pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 przewiduje natomiast art. 49 ustawy, według którego, „prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1- 5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Przytoczony przepis zmienia wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, zwalniając je z konieczności wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jednakże wprowadza w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Warunek ten został jasno wyrażony, wynika wprost z literalnego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy i jest zgodny z jej celem

(por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62; z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688; z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231, czy z dnia 25 października 2016 r., II UK 373/15, LEX nr 2177086).

Jak wynika natomiast jednoznacznie z ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co oznacza, że w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania musiałby je uwzględnić przy rozpatrywaniu sformułowanych w tej skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, skarżący po dniu 31 grudnia 2008 r. nie pracował w warunkach szczególnych ani też nie świadczył pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, to znaczy prac wymienionych w załącznikach do tej ustawy. Nie legitymuje się też na dzień wejścia w życie powołanej ustawy 15-letnim okresem takiej pracy.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.